

מדינת ישראל

הכנסת

ב.ק.

פרוטוקול מס. 31/ב

מישיבת ועדת הכספים, שנתקיימה ביום ב'
כ"ט באדר תשי"ג (16.3.53) בשעה 10.30.

נוכחים:

- י. גורי - יו"ר
- ש. דיין
- ק. לוז
- ח. דובין
- א. אריאב
- ז. שפר
- י. בדר
- מ. קלמר
- א. אלישר
- י. פודר

סר זמנים:

- סר אשכול - סר האוצר
- ד"ר סנדלסון - מסרד האוצר
- ד"ר ברגמן - מסרד האוצר
- סר זגני - מסרד האוצר

סדר היום:

תקציב ההכנסות: לשנת 1953/54: סקירת ד"ר סנדלסון
על מסי עקיפין.

=====

היו"ר י. גורלי: אני פותח את הישיבה.

אנו פותחים את הדיון בתקציב ההכנסה לשנת 1953/54 בדברי ד"ר מנדלסון על מסי העקיפין.

ד"ר מנדלסון: ברצוני קודם-כל לתת מספרים אחדים על ההכנסות של הקבוצה הנקראת "מסי עקיפין", גם בשנה הכספית הממתיימת וגם בשנה החדשה.

אף-על-פי שבמשך 4 השנים הקודמות הכניסו מסי עקיפין סכומים גדולים יותר מהאומדן, יהיה לנו בשנה הממתיימת פיגור לא קטן, וזהו בעצם המקור העקרי של קשיי האוצר באיזון השלם של התקציב הרגיל. לעומת ההכנסה ממסים אלה בשעור של 48,5 מליון לירות ב-1951/52, אנו נטיים את 1952/53 בהכנסה של 64 מליון לירות לכל היותר, לעומת האומדן של 75 מליון. כלומר, הצלחנו להעלות הכנסה זו רק ב-30%, במקום יותר מ-50%, כמשוער.

כאן בקצוני לציין, שאם רמת המחירים עלתה בתקופה הנידונה ב-62% לפי האינדקס, ואם הכנסות מסי עקיפין עלו רק ב-30% - הרי קשה להגיד, שהפעולות הפיסקליות של האוצר הן שגרמו להתייקרות המהירות.

את הפיגור ב-11 - 12 מליון בגביית מסי העקיפין השלים האוצר על-ידי גבייה של 9 - 10 מליון ל"י מס הכנסה מעל לאומדן, וכך על-ידי מקורות הכנסה נוספים. לשם הקטנת הגרעון במסי העקיפין היינו נאלצים להעלות כמה יעורים שלהם עוד לפני סיום שנת הכספים, ובזה שיפרנו את ההכנסה ברבע האחרון של השנה ב-2,5 - 3 מליון ל"י.

לפי האומדן של התקציב החדש, לפיו יהיו מסי העקיפין 81,4 מליון ל"י ברוטו - תהיה העלאה ב-18 מליון, או 30% מעל ההכנסה הטעשית ממסים אלה בשנה הממתיימת.

לא נכון בעצם לכלול מסים כמס-נסיעות ומס-מותרות בתור מסי עקיפין בטובן הקלאסי. אך למרות זאת, כפי שאמר שר האוצר, ירד חלקם של מסי העקיפין בתוך יתר המסים. בו בזמן שב-1951/52 היו מסי העקיפין 55% מכל ההכנסה ממסים, ירד האחוז בשנה הממתיימת ל-45%.

לפי המצב הקיים יל גביית המסים של מכם, דלק, משקאות, טיגרינות וכו' - אנו גובים בממוצע 5 מליון ורבע ל"י לחודש, כלומר לפני הגשת התקציב היתה לנו הכנסה פחות-או-יותר טובתח של 64 מליון לירות למשך השנה מהמסים הקיימים, בתנאי שלא תחול במשך השנה ירידה נוספת בתצרוכת. לזאת יש להוסיף את ההכנסה הנוספת בשעור של 6 מליון ל"י מהצווים החדשים.

הגרעון בגבייה הגדול ביותר בקבוצה זו בשנה הממתיימת היה במס-סטויג, ירד בחודש זה יתחיל להכניס הכנסות שוטפות. מחיש השפעה על האינדקס הוטל המס רק על חלק קטן מהמצרכים שאפשר להטיל לפי החוק. כאשר בוטל, למשל, הפיקוח על ההלבשה, לא רצינו אפילו להטיל 5%, כי לא רצינו לתת תירוץ לחוגי המסחר להעלות המחירים.

גורם נוסף לפיגורים, היה במס מאחר שכמעט לא היה יבוא של סחורות מוכנות, וגם בייבוא-ללא-חלום אנו מעריכים את הסחורות לכל-היותר לפי שער של לירה = דולאר. כן החלטנו לא להנהיג אף את השער ה ה עבור ייבוא חומרים של מפעלים מאושרים, אפילו לא עבור טכניקת, למשל, עבור מנהל המפעל. הוא הדין לגבי עולים ותושבים חוזרים.

ב.ש.

גורם נוסף לפיגוריים: ירידת כוח הקניה

האוכלוסייה.

לפיגוריים

כן ברמה השנייה הקיצונית הפרוגרסיבית של מבנה הבלו וטסי-העקיפין האחרים שלנו, שהחלטנו עליהם בתקופה של עליית המוניטון החוסרי אמצעים.

ישנם גורמים נוספים, לדוגמה: מדיניות ויתור על הכנסות לשם קיטוץ במטבע זר. אנו מוותרים על ייבוא שבק וירג'יניה וסיקאות יקרים ללא הגבלה, למשל, ודבר זה פוגע בהכנסות הבלו.

התהליך של הקטת מפעלים חדשים והגדלת הייצור המקומי מקטין מדי יבנה בינה את סקור ההכנסות של מכס המוצרים מוכנים.

בדצוני לסכם את עקרונות מדיניות טסי העקיפין שלנו: העקרון הראשון הוא להמנע מכל פעולה פיסקלית שתגרום להעלאה מורגשת ברמת המחירים של המוצרים החיוניים, ולהיפך - להביא בתקופה זו של ירידת כוח הקניה להורדת המחירים. כך, למשל, הורדנו את מס-המותרות על יעוניה המיוצרים בארץ, כדי לאפשר לקהל להשיג שעון ב-12 - 14 לירות. ואמנם, מאז קטנה בהרבה הברחת השעונים. הסכמנו להוריד את שעור מס-מותרות גם על מכשירי הרדיו המיוצרים בארץ, בתנאי שייצרו סוג עממי במחיר של 100 לירות המקלט.

עקרון שני: אנו מוכרחים לעבור ברוב המוצרים לשיטת גביית טסי-עקיפין אד-וולורום. עשינו זאת על סיגרינות, יתכן שנעשה זאת גם על חלק מסיקאות, ואין זה ממש כלל למציאות אם הסכס על קילוגרם תפוחי-עץ הוא חצי-גרם, על קילו בצל - פרוטה אחת, על אגסים - גרוש-שנים לקילוגרם.

בקודה חשובה ביותר היא חיטול הכפילות על-ידי גביית טסים לקרן ההשוואה, למכש-יתר ולתשלומים אחרים. אם גובים מכס על סקרר חשמלי, ונוסף לכך מטילים מס מותרות - איני יודע מדוע יש לגבות עוד 80 לירות לקרן ההשוואה. יש הצדקה לקרן ההשוואה אם מביאים, למשל, חוטי כותנה אשר חלק מהם הולך לייצור הלבשת לוקסוס וחלק ל"אמא" לייצור חאקי, כלומר - השוואה פנימית בתוך ענף מטוילים. כן יש הצדקה להטיל מס השוואה כאשר מגיעים, למשל, שני משלוחים של מטען לאותה המטרה, אך האחד הוא יקר מהשני ב-20% למשל. יש הצדקה גם להטיל קרן השוואה על תוצרת הטובאת מחוץ-לארץ אם היא מיוצרת גם בארץ.

הקטת סגנון גבייה שני נוסף לאוצר הוא דבר קשה מאוד, ובעצם לא הצליח מסדר המסחר והתעשייה לגבות את החיונים במליונים רבים שאוטלו על סלאי. והוא: החליט עתה לגבות את כנפי קרן ההשוואה במל, כלומר - המכס לא ישחרר את הטחורה עד לתשלום זה.

הצעת לווועדת הכספים היא להפוך חלק ידוע ומוגבל של התשלומים לקרן ההשוואה על מוצרים שאינם מיוצרים כלל בארץ לדמי מכס קבוע, ולא במעוררים הגבוהים של עריפי קרן ההשוואה. הכוונה היא - בלי שאחייב על כך סופית - להגיע בדמי מכס על דברי לוקסוס לא למעלה מ-60% - 70% על המכס הקודם.

הכנסות המכס לפי סצב המסים הקיימים יוכלו להיות לכל-היותר 16 מליון לירות, והתוספת להשלמת האומצן של 23 מליון צריכה לבוא מהעברת חלק קטן של התשלומים לקרן ההשוואה לתשלומי מכס. ללא שינוי מדיניות באישור ועדת הכספים, אין המכס שישל מסים על ציוד, על כלים ועל חומרי גלם, ואפילו לא על סחורות חצי-מוגמרות. אנו מבקשים את הסכמתה העקרונית של ועדת הכספים, להורות לאוצר, בזהירות מקסימלית ובלי להטיל טסים על חומרים ועל ציוד - להעביר חלק מתשלומים סקרן ההשוואה לדמי מכס. למשל: במקום לגבות 35% מכס על כלי זכוכית מחוץ-לארץ וכלי חרטינה יקרה, ונוסף לשאת 50% לקרן-ההשוואה - יוטלו רק 60% - 70% מכס. יותר רצוי להטיל, למשל, מכס סגן של 50%

ועדת הכספים
16.3.53

ב.ט.

על זכויות למשקפי-שמש המיוצרים. יתה בארץ, מאשר להטיל זאת בצורה של קרן השוואה. בסחורות מוכנות, ימיצן. סחורות כלל עם תוצרת מקומית, אני חושב שיש הצדקה רק למכס, כי אין כאן ענין של השוואה.

כן על ועדת הכספים לתת את חוות-דעתה, אם האוצר יכול להמשיך בהיקף ענקי כל-כך של פטורים והקלות במכס ובמס מותרות למוטדות, מפעלים מאושרים וגורמים אחרים. איני מרחיק לכת כד"ר ברגסון, המומר, שבריא יותר שכולם ישלמו, ואחר-כך יתן האוצר הענקות. יתכן שצדק חבר הכנסת לוז שאמר, לא לתת כלל פטורים במס מסוייג, ואפילו הטמסלה והמוטדות ישלמו 5%. בכל-אופן, צביא עוד בענין זה הצעות קונקרטיות.

את 9 - 10 הטליונים החסרים עדיין לאומדן תקציב מסים אלה ב-1953/54, אנו חושבים לקבל סקורות אלה: 6 - 7 מליון מהעברת חלק מהתשלומים לקרן השוואה למכס; כחצי-מליון לירות טהסילומים, שאם-כי יהיו מורכבים ברובם סחופרים וציווד, יהיו בהם גם, אולי, קצת סחורות לצריכה; היתר יבוא מהכלו החדש על הטלט ועל צמיגים. ליתר ההכנסות אני רואה רק מקור אחד: הרחבת מסגרת המס המסוייג ל-10% במקום 5%.

הערות מספר להתפתחות הגבייה במס מותרות ובמס מסוייג: מס המותרות נכנס למסלולו ב-1951/52, כאשר הכניס 11 וחצי מליון ל"י. בחודש מס אשתקד הגענו להכנסה חודשית של מליון-וחצי ל"י מס מותרות, ובמסר עד ינואר היתה הכנסה ממוצעת של מליון ו-300 אלף לירות לחודש. אך ההכנסה ירדה בינתיים למליון לירות לחודש בממוצע, ולשם יתר זהירות הכנסנו לתקציב באומדן רק 800 אלף לירות לחודש.

כדי לא לפגוע באינדקס לא הטלנו, כאמור, את המס המסוייג אלא על חלק קטן מאוד מהמצרכים, ובסך-הכל מוטל מס זה רק על 47 מצרכים. סיבה נוספת לגבייה לא גדולה של המס היא, כי בתנאים שלנו אפשר לגבות מסים רק בטקסות מרוכזים (בבתי-החרושת וכדומה), ולכן עלינו להטיל זאת באופן אטי יותר.

מאחר שההכנסה ממותרות מובהקים עלולה לרדת יותר, אנו מוכחים למצוא פיצוי במגוון היוס שיאפשר לנו להטיל גם 10% על מצרכים, שאם-כי אינם חיוניים ביותר, אין הם מותרות, ואנו מבקשים את הטלצת הועדה לכך. כן היה רצוי שבמקום 2 המסים בטל מס קניות בשעור של 10% מקטיטום, ונוסף לו להטיל מס מותרות רק על מותרות מובהקים.

הינו"ר י. גורני:
האם הצווים החדשים ערוכים בצורה שיבטיחו את ההכנסה המסוערת? לא רצוי שהכנסת מצטרך כל חודשים אחרים לאשר צווים חדשים.

י. פרור:
קיים חוסך גמור מסביב לשאלת קרן ההשוואה, ויש להפסיק את השיטה של הכנסת סכומים ניכרים לתקציב מבלי שתהיה לנו ביקורת פרלמנטרית על כך.

אני חושב שהצעת ד"ר מנדלסון, להעביר חלק מקרן ההשוואה למכס - היא טובה. אך השארת 2,5 מליון לירות להוזלה בקרן ההשוואה אינה מספיקה, אלא אם ישנו את הקורס, ואני בעד זאת.

במקום ההצעה להעלות את המס המסוייג ל-10% - אני תומך בדעה, כי יש להטיל את המס הנמוך על כל המצרכים.

ב.ט.

את הבלו על הטלט אפטר להעלות לא ב-10 לירות,
אלא אפילו ב-20 לירות, כי אם אדם בונה 2 חדרים הצריכים לעלות לו
5500 לירות, אין זה מסנה אם הוא יצטרך להוסיף עוד 100 לירות עבור
10 טון הטלט שהוא צריך.

י. בדר:

ביחס לטס-נסיעות: האם תהיה העלאה בטס הנסיעות,
איזו העלאה, או האם טכניס ליותר נוסעים השנה?
אני מתנגד להעלאה זו, כי אני חושב, שכל זמן הדולאר לנסיעה אינו
עולה לנוסע 2 לירות לפחות (כולל טס) - הוא נוסע בסובסידיה מסלית:
בהזדמנות זו אני גם מציע, ייעשו כל המאמצים להבטיח שיותר נוסעים
יסעו באניות, בעיקר בישראליות, וקצת פחות באווירונים.

אסור בכלל להכניס לתקציב את סעיף "בלו שונות"
שהוא בלו על סלט וצטיגים, לפני שיהיה לו יסוד חקי. גם אז - יהיה
צורך להביא זאת בסני סעיפים נפרדים.

אני חושב שייטה רעה היא להטיל את הבלו רק על
חלק מהסלט, ואני מציע להטיל את הבלו על כל הסלט, אפילו על סלט
לצבא ולטיכונים עולים. טובה יותר שייטה של סובסידיות מאשר שיטה של
יוצאים-טן-הכלל הגורמת לסוק השחור.

האם האומדן של 20 טליון לירות מדלק יוסג
על-ידי ההעלאה האחרונה, והאם לקחו בחיבוך הורדת הצריכה של הדלק
מתחול בוודאי? רצוי שיד לקבוע סעור גבוה שתאים מאשר לבוא כל
פעם בהעלאות נוספות.

ביחס לטבק, אני חושב שהגיע הזמן לחשוב על
השיטה שהנהיג הלייבור באנגליה במסי בלו על טבק: סעור אחיד פרופורציונלי
בלי פרוגרסיה. לפי השיטה הקיימת יוצא, שאם חפיסה אחת עולה 20 גרוש
סחיר פלוס 10 גרוש בלו, וחפיסה אחרת - 30 גרוש סחיר ו-30 גרוש בלו
- שהבדל באיכות אינו עומד ביחס שתאים להבדל בסחיר.

גם במשקאות הייתי מציע לעבור לשיטה של בלו
לפי סחיר הבקבוק, ולא לפי האלכוהול,

קיימת בעצם קרן הסוואה נוספת: קרן הסוואה
לטבק. לפי איזה חוק הוחלט על תקטת קרן זו? אני מציע שבמקרה כזה
לא יהיה הסכם עם יצרנים, כי בהסכם כזה אין הם צודקים מורים, אלא
יהיה חוק והסכום יכלל בתקציב.

היו"ר י. גורני: היסיבה בעולה.

היסיבה בעולה ב-13.30